

**Československá obchodnická beseda v Praze,
místní odbor pro Plzeň a okolí**

1890 - 1939

Inventář

Č. listu NAD: 10 721

Evid. č. pomůcky: 524

PhDr. Karel Řeháček

Plzeň 2005

Obsah:

Úvod

I.	Vývoj původce fondu	s. 3
II.	Vývoj a dějiny fondu	s. 7
III.	Archivní charakteristika fondu	s. 7
IV.	Stručný rozbor obsahu fondu	s. 8
V.	Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení pomůcky	s. 9
Příloha č. 1		s. 10
Příloha č. 2		s. 11
Inventární seznam		s. 12

Úvod

I. Vývoj původce fondu

Původcem fondu byl místní odbor Československé (od roku 1936 Československé) obchodnické besedy (ČOB) pro Plzeň a okolí.¹ Jako filiální spolek ČOB v Praze byl povolen výnosem c. k. ministerstva vnitra z 10. května 1886, stanovy byly vzaty na vědomí c. k. místopředsedstvím v Praze dne 21. května 1886.

Účelem Československé obchodnické besedy v Praze bylo původně pouze „hájit zájmy obchodu a zájmy obchodnické omladiny zvláště, podporovati své členy, je všestranně vzdělávati a pěstovati mezi nimi vzájemnost“.² V případě plzeňského místního odboru to znamenalo „podporovati snahy ústřední jednoty stanovami jejími vyměřené, zvláště co do vzdělávání členů místních a pěstování vzájemnosti mezi nimi“.³ Postupem času se z původně profesního spolku začala vytvářet odborová stavovská organizace. Podle stanov ČOB, přijatých na valné hromadě dne 17. března 1907 a potvrzených výnosem vysokého c. k. ministerstva vnitra z 9. srpna 1907, bylo účelem spolku „soustředování obchodního pomocnictva a zřízců ve službách soukromých v českou odborovou organizaci; hájení sociálních, kulturních a hospodářských zájmů obchodního pomocnictva, ethické i hmotné jeho povznesení, podporování a všestranné vzdělávání jeho členů, hájení zájmů českého obchodu“.⁴ Poválečná novela stanov, přijatá valnou hromadou spolku dne 16. listopadu 1919, se v záležitostech účelu ČOB od textu z roku 1907 příliš nelišila, snad pouze slovo „česká“ bylo nahrazeno výrazem „československá“, všestranná podpora se netýkala pouze členů spolku, ale také vdov a sirotků po nich a kromě zájmů obchodu hájila ČOB také zájmy průmyslu.⁵ K další změně stanov došlo až v roce 1936. Hlavním důvodem přijetí nových stanov byla změna názvu spolku na místní odbor Československé obchodnické besedy pro Plzeň a okolí. Stanovy byly přijaty výměrem Zemského úřadu v Praze z 8. října 1936. Podle těchto stanov bylo účelem spolku „soustředovati obchodní pomocnictvo a soukromé

¹ K názvu spolku je nutno přidat následující upřesnění: ve spolkových písemnostech se objevují značné nepřesnosti mezi oficiálním názvem podle spolkového rejstříku Policejního ředitelství (PŘ) v Plzni a hlavičkovým papírem a razítka spolku. Ve výnosu c. k. místopředsedství v Praze z 21. 5. 1886 se hovoří o vytvoření „Ortsgruppe des Vereines ‚Československá obchodnická beseda‘ für Pilsen und Umgebung“ a přípis okresního hejtmanství v Plzni z 27. 5. 1886 je adresován rovněž Československé obchodnické besedě pro Plzeň a okolí. Týmž názvem používají i stanovy místního odboru ČOB pro Plzeň a okolí z roku 1886 a stejný název spolku je použit ještě ve výměru Zemského úřadu v Praze z 8. 10. 1936. Přesto se toto označení ani jednou neobjevuje na hlavičkovém papíru či razítkách spolku. V roce 1908 je jeden dokument napsán na hlavičkovém papíru s názvem Odbor Československé obchodnické besedy v Plzni a potvrzen otiskem razítka s názvem Plzeňský odbor Československé obchodnické besedy. V roce 1919 je používán hlavičkový papír s názvem Československá obchodnická beseda, odbor v Plzni, a otiskem razítka s názvem Plzeňský odbor Československé obchodnické besedy. V roce 1929 se používal hlavičkový papír s názvem Místní odbor Československé obchodnické besedy v Plzni a otiskem razítka Správní výbor plzeňského odboru Československé obchodnické besedy. Po změně názvu v roce 1936 se ještě dlouho používaly staré dopisní papíry, ale již nová razítka. Z výše uvedeného je patrné, že nepřesnosti mezi oficiálním a v praxi užívaným názvem spolku byly běžné.

² Archiv města Plzně (AMP), Národní výbor města Plzně (NVmP), spolkové oddělení, kart. 103, i. č. 1446, stanovy ČOB přijaté na valné hromadě dne 11. 10. 1885 a potvrzené výnosem c. k. místopředsedství v Praze dne 30. 12. 1885.

³ AMP, NVmP, spolkové oddělení, kart. 103, i. č. 1446, stanovy místního odboru ČOB pro Plzeň a okolí, přijaté výnosem c. k. místopředsedství v Praze dne 21. 5. 1886.

⁴ Státní oblastní archiv (SOA) Plzeň, Československá obchodnická beseda (ČOB) Plzeň, kart. 1, stanovy ČOB přijaté na valné hromadě dne 17. 3. 1907 a potvrzené výnosem vysokého c.k. ministerstva vnitra dne 9. 8. 1907, s. 4.

⁵ SOA Plzeň, ČOB Plzeň, kart. 1, stanovy ČOB přijaté na valné hromadě dne 16. 11. 1919 a potvrzené rozhodnutím ministerstva vnitra ze dne 9. 2. 1920.

úřednictvo v odborovou organizaci, hájiti sociální, kulturní, národní a hospodářské zájmy stavu a členstva, pracovati pro jeho mravní a hmotné povznesení, podporovati a všestranně je vzdělávati“.⁶

Organizační struktura spolku prošla během jeho existence mnoha změnami. Podle stanov z roku 1885 byla struktura spolku následující: valná hromada, měsíční schůze, správní výbor, místní odbory. Valná hromada byla nejvyšším orgánem spolku, scházela se jednou ročně a mj. volila správní výbor. Správní výbor řídil činnost spolku a jeho pravomocí bylo zřizování místních odborů a jednateleství. Místní odbory mohly být zřízeny, pokud o to požádalo nejméně 20 činných členů ČOB. Činnost každého místního odboru řídila jeho valná hromada, každý měsíc byly svolávány členské (měsíční) schůze a bezprostřední správou odboru byl pověřen správní výbor, volený valnou hromadou a čítající 5 členů (předsedu, jednatele, pokladníka, knihovníka a domácího správce). Místní jednatele byli prostředníky mezi pražským vedením spolku a členskou základnou v místech, kde neexistoval místní odbor. Podle stanov spolku z roku 1907 se organizace skládala z ústřední jednoty v Praze a místních jednateleství, která spadala pod ústředí, a místních odborů. Nejvyššími orgány místních odborů byly valná hromada, členská schůze a správní výbor. Správní výbory byly jako doposud většinou pětičlenné, ale velké odbory nad 50 členů volily desetičlenné výbory (předseda, místopředseda, jednatel, pokladník, domácí správce, knihovník, 4 přisedící). K závažným změnám ve struktuře spolku došlo na základě stanov z roku 1919. Kromě místních odborů a jednateleství, které se skládaly z členů bydlících nebo zaměstnaných v sídle odboru či v obvodu jednateleství, byla zřízena také odborná sdružení, jež tvořili členové zaměstnaní ve stejném nebo příbuzném odvětví. Úprava existence místních odborů a jednateleství se sice nijak nezměnila, novinkou však bylo zavedení župního systému, podle něhož se vytvářely z místních odborů a jednateleství župy, které měly být jakýmsi mezičlánkem mezi členskou základnou a ústředím, jeho poradním orgánem. Župy se skládaly z delegátů odborů a jednateleství, která měla sídlo v obvodu župy. Nejvyšším orgánem župy byla její valná hromada, kam byli podle předem stanoveného klíče delegováni zástupci místních odborů a jednateleství. Činnost župy řídila výroční schůze a předsednictvo. Sídlo předsedy bylo také sídlem celé župy. Stanovy z roku 1936 přinesly další organizační změnu v podobě zřizování odborů podle povolání. Jednalo se o konkrétní vymezení působnosti a pravomocí odborných sdružení, které zavedly již stanovy z roku 1919. Odbory podle povolání byly spolky s vlastními stanovami a zřizoval je výkonný výbor ČOB buď v rámci celé organizace, nebo pouze v rámci jednotlivých místních odborů.

Každá ze složek struktury ČOB mohla zřizovat ještě další vnitřní organizační jednotky spolku. V praxi se většinou jednalo o ústředím vytvořené výbory, které se specializovaly na konkrétní činnost v rámci celé organizace. Místní odbory pak mohly, ale nemusely tyto výbory zřídit v rámci své působnosti. Jednalo se zejména o kondiční (umísťovací) výbor, který se staral o zaopatřování práce svým členům, zábavně-vzdělávací, agitační, dramatický či knihovnický výbor, výbor pečující o mládež a dorost (tzv. učňovskou besídku) atd.

a) Místní odbor ČOB pro Plzeň a okolí

Místní odbor ČOB pro Plzeň a okolí, který vznikl 10. května 1886, byl zřízen na základě příslušného článku stanov správním výborem ČOB v Praze. Nejvyšším orgánem místního odboru v Plzni byla valná hromada, která se scházela jednou ročně vždy v únorovém nebo březnovém termínu. Valná hromada mj. volila místní správní výbor. Ten se skládal z pěti členů (předsedy, jednatele, pokladníka, knihovníka a domácího správce) a dvou

⁶ AMP, NVmP, spolkové oddělení, kart. 103, i. č. 1446, stanovy ČOB přijaté na valné hromadě dne 24. 11. 1935 a schválené výměrem ministerstva vnitra dne 22. 1. 1936.

revizorů účtů a scházel se dvakrát do měsíce. Kromě výboru se jednou měsíčně scházela veškerá členská základna odboru na členské schůzi.

Vedení místního odboru ČOB v Plzni se vzhledem k nedochovaným písemnostem podařilo spolehlivě zrekonstruovat až od roku 1908. V roce 1908 byl předsedou odboru Bohumil Večl, v letech 1909 - 1912 Josef Pechlát, dne 23. 2. 1913 byl předsedou zvolen Antonín Engemajer, ale už 20. 9. téhož roku došlo k jeho odvolání a k volbě nového předsedy, jímž se stal František Vitásek, který byl v čele odboru až do roku 1919, v roce 1919 byl zvolen předsedou Jan Nový, v roce 1920 Emil Reinart, v letech 1921 - 1922 František Vitásek, v letech 1923 - 1924 Bartoloměj Šiller, v roce 1925 Vojtěch Michálek, v letech 1926 - 1930 František Vitásek, v roce 1931 Václav Pilka, v letech 1932 - 1937 Ferdinand Baudys, v roce 1938 Vratislav Šašek, v roce 1939 opět Ferdinand Baudys.

Spolková místnost odboru sídlila až do roku 1908 v budově Občanské záložny v Martinské ulici 1, od roku 1908 ve Štěpánových sadech 23, kde byla téhož roku zřízena vlastní kancelář s placeným sekretářem. Tím byl v letech 1908 - 1910 Josef Šulc, od roku 1910 až do konce existence odboru vykonával tuto placenou funkci Rudolf Kahovec. V roce 1916 se spolková místnost a kancelář přestěhovala do domu firmy V. J. Rott do Goethovy ulice 5 v Plzni, kde sídlila až do poloviny 30. let, kdy se (patrně v roce 1936) přestěhovala do budovy v Husově třídě 40, kde setrvala až do konce existence spolku.

Účel své existence naplňoval místní odbor v Plzni především přednáškami a rozpravami, provozem knihovny a čítárny, poučnými vycházkami a ušlechtilou zábavou. K tomu využíval odbor 1/3 příspěvků činných členů, 1/2 příspěvků přispívajících členů a výnosů ze zábav pořádaných místním odborem. Členská základna místního odboru se během vývoje značně kvantitativně proměňovala. V roce 1907 měl odbor 188 členů (123 činných, 30 přispívajících a 35 členek ženského odboru), o rok později stoupl počet členů na 229, v roce 1910 měl odbor už 315 členů (177 činných, 60 členek ženského odboru a 52 členů mladé generace ČOB), v roce 1911 klesl počet členů na 276 a postupně dále klesal až na 230 v roce 1917. K vzestupu členské základny došlo až po válce. V roce 1918 měl odbor 546 členů, z nichž většina vstoupila do ČOB v době poválečné euforie na konci téhož roku. Euforie vydržela ještě v letech 1919 - 1920 (v roce 1920 měl odbor 780 členů, 627 v Plzni a 153 ve venkovských oblastech v jejím okolí), v následujících letech však docházelo opět k poklesu členské základny: v roce 1923 měl odbor 429 členů, následoval další pokles v letech 1924 a 1925 (344 a 355), od roku 1926 opět členská základna rostla (1926: 397 členů). Údaje z pozdějších let nejsou k dispozici.

Kromě správního výboru, který byl každoročně volen valnou hromadou, pracovalo v rámci místního odboru několik dalších výborů a odborů. Nejstaršími byly zábavní a vzdělávací výbory, založené někdy před rokem 1895. Během vývoje místního odboru ČOB existovaly v několika obdobích buď odděleně, nebo byly spojeny do jednoho výboru. Jejich účel vyplýval z názvů: vzdělávací výbor se staral zejména o vzdělávání a osvětu členů odboru, zábavní výbor pečoval o jejich rozptýlení na různých zábavách, plesech, večírcích atd. a tím kromě pobavení plnil i spolkovou pokladnu výnosy z těchto zábav. Jedním z nejstarších a nejvýznamnějších výborů byl kondiční (umíst'ovací) výbor, založený v roce 1900, který byl zřízen za účelem „bezplatného zaopatřování míst obchodnímu personálu a tím zmírnění nezaměstnanosti a z ní plynoucí bídy v řadách obchodního pomocnictva“.⁷ V roce 1904 byly sociální aktivity odboru rozšířeny zřízením útulny, sloužící k bezplatnému ubytování obchodního pomocnictva v době nezaměstnanosti. Útulna zprvu sídlila v domě

⁷ SOA Plzeň, ČOB Plzeň, K 2, s. 238. Úspěšnost odboru byla značná, pro ilustraci: k 19. 4. 1912 zaopatřil místo pro 1 002 uchazeče.

Jana Rozenkranze v Nádražní třídě 26, od roku 1916 působila v Goethově ulici 5.⁸ Důležitá byla rovněž péče o mládež a učňovský dorost. Za tím účelem byla v roce 1908 zřízena besídka obchodní mládeže, aby „pečovala o mládež obchodu se věnovavší, zaměstnávala tuto a bavila tak, aby mysl a rozum její byl neustále vzděláván, aby mravní i duševní výchova této děla se dle zásad vychovatelských“.⁹ Program besídky spočíval ve zpřístupňování četby (knihovna obsahovala několik set svazků literatury), přednáškové činnosti, exkurzí do obchodních a průmyslových závodů, pořádání vzdělávacích kurzů (zejména výuce německého jazyka). Besídku řídilo kuratorium volené z členů správního výboru odboru, sídlila zprvu ve Štěpánových sadech 23, od roku 1916 taktéž v Goethově ulici 5. Ženský odbor, založený v roce 1904, sdružoval „české ženy v obchodě zaměstnané“ a pečoval především o jejich zábavu a specifické (ženské) vzdělávací aktivity. Mezi další výbory odboru patřil agitační výbor, který v poměrně silné konkurenci ostatních podobně orientovaných spolků pečoval o trvalý nárůst členské základny, dramatický odbor, který organizoval různá veřejná umělecká vystoupení svých členů, odbor obchodních cestujících, který sdružoval obchodní cestující v rámci přidruženého odboru podle povolání. Tyto odbory měly své vlastní stanovy, svoji hierarchii a byly do ČOB přijímány jako celek na základě kolektivního členství (viz např. Český spolek obchodních cestujících).¹⁰

Takto a prakticky beze změn existoval plzeňský místní odbor až do okupace. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava došlo k podstatným změnám v organizaci spolkového života. Dopisem z 25. dubna 1939 oznámil místní odbor ČOB v Plzni Policejnímu ředitelství (PŘ) v Plzni, že podle vládního nařízení č. 97/1939 Sb. z 31. března 1939 trvá a hodlá dále vyvíjet svoji činnost. Výnosem ministerstva vnitř z 30. dubna 1939 o sloučení odborových organizací soukromých zaměstnanců však všechny místní odbory ČOB v Čechách a na Moravě k 12. srpnu 1939 zanikly. Zánik spolku ČOB v Plzni a všech jeho poboček byl vzat na vědomí dopisem Zemského úřadu v Praze PŘ v Plzni ze 4. října 1941.

b) plzeňská župa ČOB

Organizační struktura ČOB doznala změny novými stanovami z roku 1919, kdy byly vytvořeny župy jako mezičlánky mezi místními odbory a pražským ústředím. Úkolem žup bylo „rokovati o všech otázkách stavu se dotýkajících, uvažovati o jich úspěšném řešení, rokovati o zásadách postupu, o způsobu a formě činnosti organisace uvnitř i na venek, rokovati o programu a taktice organisace, rokovati o místních poměrech v odbočkách v ohledu organizačním, sociálním, kulturním, hospodářském a společenském, rokovati o činnosti odboček v župě sdružených, o jejich výsledcích a nedostatecích a o způsobu, jímž lze výsledky práce zlepšiti, napomáhati k zakládání nových odboček v okruhu župy, slabé odbočky podporovati, liknavé povzbuzovati, raditi se o návrzích ústředního výboru a o volbě členů ústředního výboru, pěstovati vzájemný kolegiální styk, pomáhati si navzájem v organizační činnosti, pracovati společným úsilím ke zdokonalení a prohloubení organisace a k jejímu všestrannému prospěchu“.¹¹ V celé republice bylo zřízeno 11 žup (6 v Čechách, 4 na Moravě a 1 na Slovensku). V Čechách se jednalo o župy pražskou, plzeňskou, jihočeskou, polabskou, podkrkonošskou a středohorskou.

Ustavující schůze plzeňské župy se konala 30. ledna 1921 v Plzni za účasti 21 delegátů a hostů. Župu tvořily místní odbory a jednatelství v Plzni, Domažlicích, Hořovicích,

⁸ SOA Plzeň, ČOB Plzeň, K 2, s. 772. Jednalo se o jednu místnost se 4 lůžky. Opět ilustrační údaj: k 8. 10. 1913 bylo v útulně poskytnuto 1910 ubytování 366 jednotlivcům. V dubnu 1919 to bylo již 2180 noclehů pro 446 obchodních pomocníků.

⁹ SOA Plzeň, ČOB Plzeň, K 2, s. 442.

¹⁰ Řeháček, K.: Český spolek obchodních cestujících v Praze, místní odbor Plzeň 1930 - 1939. Inventáře a katalogy fondů Státního oblastního archivu v Plzni. Plzeň 2005, s. 3 - 4.

¹¹ SOA Plzeň, ČOB Plzeň, kart. 1, stanovy ČOB přijaté na valné hromadě 16. 11. 1919 a potvrzené rozhodnutím ministerstva vnitř ze dne 9. 2. 1920, § 35.

Horažďovicích, Klatovech, Příbrami, Rokycanech, Rožmitálu a Sušicích, ale zástupci jednateleství v Hořovicích a Horažďovicích se na schůzi nedostavili. Prvním předsedou plzeňské župy byl zvolen Emil Reinart z plzeňského odboru, místopředsedou se stal Josef Sedlák z Rokycan, jednatelem Karel Mikulášek z Plzně, pokladníkem Antonín Šára z Plzně, zapisovatelem Leo Solfronk z Domažlic a přehližiteli účtů Vojtěch Piskáček z Klatov a Josef Gregor ze Sušice. Podle stanov ČOB se každá schůze župy měla konat v jiném městě. V prvním roce činnosti se konaly zhruba ve dvouměsíčním intervalu (24. 4. v Rožmitále, 18. 9. v Domažlicích, 27. 11. v Klatovech, 5. 2. 1922 v Sušici). Na ustavující schůzi byly též podány zprávy o činnosti jednotlivých odborů župy. Podle zprávy o činnosti župy za rok 1921 byl počet členů jednotlivých odborů následující: Rokycany (36), Sušice (65), Příbram (45), Rožmitál (20), Klatovy (40), Domažlice (70). O vývoji plzeňské župy ČOB v dalších letech se nedochovaly žádné informace, ale podle zmínky v Oznamovateli místního odboru Československé obchodnické besedy v Plzni z 1. ledna 1938 župní systém ještě existoval.¹²

Hlavními tématy jednání župních schůzí byly ryze praktické problémy členské základny ČOB, zejména snahy o uzákonění nedělního klidu práce, reforma pracovní doby, problematika kolektivních smluv atd.

II. Vývoj a dějiny fondu

Písemnosti vzniklé z činnosti plzeňského odboru ČOB a torzo písemností župní provenience byly uloženy ve spisovně Krajské odborové rady (KOR) v Plzni až do roku 1964, kdy byly společně s ostatními písemnostmi KOR předány do Státního oblastního archivu v Plzni. Zde byl archivářkou Radoslavou Šestákovou z těchto písemností vytvořen samostatný fond a v roce 1969 byl k němu vypracován prozatímní inventární seznam.

V roce 2005 byl archivní fond definitivně zinventarizován a byla k němu vytvořena tato pomůcka.

III. Archivní charakteristika fondu

Při pořádání a inventarizaci archivního fondu bylo zjištěno, že se jedná o písemnosti, z nichž se sice nedá spolehlivě zrekonstruovat původní ukládací schéma, ale v rámci vytváření umělého pořádacího schématu mohly být mnohé původní ukládací prvky využity. Bylo zvoleno klasické schéma rozlišující knihy, spisy, účetní materiál, novinové výstřižky a ostatní písemnosti. Jelikož se ve fondu vyskytovaly písemnosti vzniklé z činnosti místního odboru i plzeňské župy ČOB, bylo rozhodnuto o rozdělení fondu na dvě části. První část tvoří z hlediska vyššího stupně hierarchie spolku písemnosti župní provenience, druhou část pak písemnosti vzniklé z činnosti místního odboru. Hierarchické kritérium tedy pro potřeby vlastního inventárního seznamu převážilo nad hlediskem chronologickým.

Z písemností plzeňské župy ČOB se zachoval pouze zlomek spisů z let 1920 - 1922. Vzhledem k okolnostem vzniku a organizace práce župy však lze předpokládat, že kromě spisů (patrně pozvánek na schůze, zápisů z nich a jednatelestvých zpráv jednotlivých odborů) neexistovaly žádné jiné kategorie písemností (knihy, účty), protože veškeré evidenční a účetní aktivity spojené s činností župy byly realizovány v rámci jednotlivých členských odborů.

Z písemností místního odboru ČOB v Plzni se zachovaly úřední a účetní knihy z let 1895 - 1939, spisy z let 1890 - 1938 a ostatní materiál z let 1911 - 1938 (mj. novinové výstřižky, periodické tisky a propagační materiály). Skupinu knihy tvoří zápisy z valných

¹² SOA Plzeň, ČOB Plzeň, kart. 6, Oznamovatel místního odboru Československé obchodnické besedy v Plzni, ročník XIX, č. 1, 1. 1. 1938, s. 4.

hromad, výborových a členských schůzí odboru, zápisy ze schůzí jednotlivých podřízených výborů a odborů, dále evidenční knihy členské základny, obchodních příručích a uchazečů o místo a průpisové knihy odeslané korespondence. Celkově se jedná o 25 knih s celkovým časovým rozsahem 1895 - 1939, časová řada však zdaleka není úplná. Knihy byly zařazeny podle věcné důležitosti a chronologického pořadí (zápisy z valných hromad, výborových a členských schůzí, zápisy ze schůzí výborů), problémy nastaly pouze u knih K 6 - K 10, které obsahují zápisy ze schůzí vzdělávacího, zábavního a zábavně-vzdělávacího výboru. Během existence odboru došlo několikrát k jejich slučování a rozdělování, což se projevilo i v zápisech ze schůzí, které byly psány stále do jedné knihy. Z tohoto důvodu bylo zvoleno čistě chronologické řazení zmíněných knih, byť nebylo možné dodržet vždy. Všechny knihy byly z hlediska kvalitnější ochrany a evidence uloženy do nečíslovaných kartonů.

Spisový materiál místního odboru v Plzni tvoří kromě stanov ČOB z let 1907 a 1919 zápisy z valných hromad a podklady k nim, zprávy o činnosti umisťovacího (kondičního) výboru a učňovské besídky odboru, korespondence odboru a korespondence umisťovacího (kondičního) výboru, která je tvořena především žádostmi uchazečů o zaměstnání. Písemnosti týkající se korespondence místního odboru s pražským ústředím jsou zachovány pouze zlomkovitě z období 1920 - 1922 a jedná se o zápisy z jednání ústředního výboru, pozvánky na valné hromady a korespondenci.

Účetní materiál reprezentuje 6 účetních knih z let 1905 - 1918. Jedná se o hlavní knihu, účetní pokladniční knihy a knihu členských příspěvků. Podobně jako úřední knihy byly i účetní knihy uloženy v nečíslovaných kartonech, kvůli snadnější identifikaci a manipulaci do jedné řady hned za úřední knihy.

Novinové výstřižky jsou tvořeny chronologicky řazeným souborem výstřižků z ústředních i regionálních periodik z let 1927 - 1933 (s výjimkou roku 1928). Jsou v něm zastoupeny plzeňské (Nová doba, Český deník, Český směr) i mimoplzeňské (Národní politika, Právo lidu, České slovo, Národní práce, Fašistické listy atd.) novinové tituly. Vzhledem k tomu, že mnohé výstřižky nebyly přesně časově zařaditelné (na části z nich chybí údaj o původu i datace), byly uloženy do velkých obálek a v nich jsou řazeny chronologicky pouze podle ročníků, vnitřní chronologické řazení v rámci jednotlivých ročníků však nebylo možné dodržet. Ostatní materiál tvoří 5 výtisků měsíčníku Oznamovatel místního odboru Československé obchodnické besedy v Plzni z let 1920 - 1938 a různý propagační materiál ČOB z let 1911 - 1938.

Během inventarizace byla provedena vnitřní skartace a bylo vyřazeno cca 0,05 bm písemností (multiplikáty Oznamovatele, konceptní materiály, prázdné papíry) – viz Protokolární záznam o provedení vnitřní skartace a vyřazení písemností bez trvalé dokumentární hodnoty z 25. 3. 2005, č.j. SOAP/00-1118/05. Fond po zpracování obsahuje 37 evidenčních jednotek (31 knih uložených v 8 kartonech a 6 kartonů písemností) a 45 inventárních jednotek písemností z let 1890 - 1939 v rozsahu 1,68 bm. Fond je kategorizován stupněm III a jeho fyzický stav je dobrý. Je uložen ve Státním oblastním archivu v Plzni, Sedláčkova 44.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Archivní materiál fondu ČOB Plzeň je důležitým pramenem k vývoji regionální stavovské a odborové organizace obchodnictva. V zápisech z valných hromad a schůzí a v bohaté spolkové korespondenci se nacházejí doklady o vývoji odborového hnutí českého obchodnictva od konce 19. století. Jeho vývoj dokládá zejména proměny sociálního postavení pomocného obchodního personálu v době monarchie a po vzniku Československé republiky, kdy se ČOB orientovala na odborovou organizaci „Střed“ soukromého úřednictva a

obchodního pomocnictva. Z písemností jsou patrné sympatie ČOB k národním (českým, československým) socialistům a ke státoprávním (národním) demokratům, naopak silné antipatie k sociálním demokratům, s jejichž Svazem obchodních a průmyslových zřízenců ostře soupeřila.

V písemnostech ČOB se nacházejí doklady o sociálních požadavcích obchodního pomocnictva, zejména o jejich pracovních a mzdových podmínkách (nezaměstnanost, pracovní doba, penzijní a nemocenské pojištění). Materiály poslouží jako doplňkový pramen ke studiu sociálních dějin Plzeňska a díky župní organizaci ČOB i západních Čech konce 19. a první třetiny 20. století.

V. Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení pomůcky

Fond uspořádal a inventář sestavil v březnu 2005 ve Státním oblastním archivu v Plzni PhDr. Karel Řeháček.

V Plzni dne 7. 4. 2005

PhDr. Karel Řeháček

Příloha č. 1

Seznam použitých pramenů a literatury

SOA Plzeň, ČOB Plzeň

SOA Plzeň, ČSOC Plzeň

AMP, NVmP, spolkové oddělení, kart. 103, i. č. 1446

Oznamovatel místního odboru Československé obchodnické besedy v Plzni z let 1920 - 1938.

Příloha č. 2

Seznam zkratk

AMP	Archiv města Plzně
c. k.	císařský a královský
ČOB	Československá (Československá) obchodnická beseda
ČSOC	Český spolek obchodních cestujících
KOR	krajská odborová rada
NVmP	Národní výbor města Plzně
PŘ	policejní ředitelství
SOA	státní oblastní archiv

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. knihy	Č. kart.

1. Plzeňská župa ČOB

1	Župní zřízení ČOB v Československu	1920		1
2	Zápis z ustavující schůze plzeňské župy ČOB dne 30. 1. 1921	1921		1
	Zápis ze schůze plzeňské župy ČOB v Příbrami dne 24. 4. 1921	1921		1
	Zápis ze schůze plzeňské župy ČOB v Domažlicích dne 18. 9. 1921	1921		1
	Zápis ze schůze plzeňské župy ČOB v Klatovech dne 26. 11. 1921	1921		1
	Zápisy ze schůzí plzeňské župy ČOB	s. d.		1
3	Jednatelská zpráva místního odboru ČOB Domažlice za léta 1920 a 1921	1920 - 1922		1
	Jednatelská zpráva místního odboru ČOB Klatovy za léta 1920 a 1921	1920 - 1922		1
	Jednatelská zpráva místního odboru ČOB Příbram za rok 1920	1920 - 1921		1
	Jednatelská zpráva místního odboru ČOB Rokycany za rok 1920	1920 - 1921		1
	Jednatelská zpráva místního odboru ČOB Rožmitál za rok 1920	1920 - 1921		1
	Jednatelská zpráva místního odboru ČOB Sušice za léta 1920 a 1921	1920 - 1922		1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. knihy	Č. kart.

2. Místní odbor ČOB v Plzni

I. Knihy

4	Zápisy z valných hromad, výborových a členských schůzí	1907 - 1910	K 1	
5	Zápisy z valných hromad, výborových a členských schůzí	1910 - 1915	K 2	
6	Zápisy z valných hromad, výborových a členských schůzí	1915 - 1919	K 3	
7	Zápisy z valných hromad, výborových a členských schůzí	1919 - 1923	K 4	
8	Zápisy z valných hromad, výborových a členských schůzí	1923 - 1928	K 5	
9	Zápisy ze schůzí vzdělávacího výboru	1895 - 1900		
	Zápisy ze schůzí zábavně-vzdělávacího výboru	1901 - 1906	K 6	
10	Zápisy ze schůzí zábavně-vzdělávacího výboru	1906 - 1908		
	Zápisy ze schůzí zábavního výboru	1908 - 1910	K 7	
11	Zápisy ze schůzí zábavního výboru	1910 - 1913	K 8	
12	Zápisy ze schůzí vzdělávacího výboru	1908 - 1916	K 9	
13	Zápisy ze schůzí zábavně-vzdělávacího výboru	1930 - 1939	K 10	
14	Zápisy ze schůzí ženského odboru	1904 - 1910	K 11	
15	Zápisy ze schůzí dramatického odboru	1925 - 1928	K 12	
16	Zápisy ze schůzí umíst'ovacího (kondičního) výboru	1931 - 1939	K 13	
17	Zápisy ze schůzí agitačního výboru	1935 - 1938	K 14	

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. knihy	Č. kart.
18	Zápis ze schůzí odboru obchodních cestujících	1935 - 1937	K 15	
19	Evidenční kniha vystoupivších členů ČOB	1929 - 1939	K 16	
20	Evidenční kniha uchazečů o místo	1925 - 1931	K 17	
21	Evidenční kniha obchodních příručích	s. d.	K 18	
22	Průpisová kniha korespondence	1905 - 1908	K 19	
23	Průpisová kniha korespondence	1911 - 1912	K 20	
24	Průpisová kniha korespondence	1913	K 21	
25	Průpisová kniha korespondence	1916 - 1918	K 22	
26	Průpisová kniha korespondence	1918 - 1920	K 23	
27	Průpisová kniha korespondence	1920 - 1921	K 24	
28	Průpisová kniha korespondence	1921 - 1922	K 25	

II. Spisy

29	Stanovy spolku z let 1907 a 1919	1907 - 1920		1
30	Zápis a podkladové materiály z valné hromady 26. 2. 1911	1911		1
	Zápis a podkladové materiály z valné hromady 23. 2. 1913	1913		1
	Zápis a podkladové materiály z valné hromady 1. 3. 1914	1914		1
	Zápis a podkladové materiály z valné hromady 28. 2. 1915	1915		1
	Zápis a podkladové materiály z valné hromady 12. 3. 1916	1916		1
	Zápis a podkladové materiály z valné hromady 1. 4. 1917	1917		1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. knihy	Č. kart.
	Zápis a podkladové materiály z valné hromady 13. 3. 1920	1920		1
	Zápis a podkladové materiály z valné hromady 16. 3. 1921	1921		2
	Zápis a podkladové materiály z valné hromady 5. 3. 1922	1922		2
	Zápis a podkladové materiály z valné hromady 12. 3. 1932	1932		2
	Zápis a podkladové materiály z valné hromady 28. 3. 1936	1936		2
31	Zprávy o činnosti umíst'ovacího (kondičního) výboru	1904 - 1913		2
32	Zprávy o činnosti učňovské besídky odboru	1930 - 1931		2
33	Přijatá korespondence z ústředního výboru ČOB v Praze (mj. pozvánka na valnou hromadu, zprávy ze schůzí ústředního výboru)	1920 - 1922		2
34	Přijatá korespondence místního odboru	1890		2
	Přijatá korespondence místního odboru	1891		2
	Přijatá korespondence místního odboru	1897		2
	Přijatá korespondence místního odboru	1901		2
	Přijatá korespondence místního odboru	1902		3
	Přijatá korespondence místního odboru	1904		3
	Přijatá korespondence místního odboru	1910		3
	Přijatá korespondence místního odboru	1912		3
	Přijatá korespondence místního odboru	1930		3
	Přijatá korespondence místního odboru	1935		3
35	Odeslaná korespondence místního odboru	1938		3

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. knihy	Č. kart.
36	Přijatá a odeslaná korespondence umístovacího (kondičního) výboru místního odboru, č. 1 - 2240	1907		4
	Přijatá a odeslaná korespondence umístovacího (kondičního) výboru místního odboru, č. 2243 - 2507	1907		5
	Přijatá a odeslaná korespondence umístovacího (kondičního) výboru místního odboru	1911		5
III. Účetní materiál				
<i>1. Účetní knihy</i>				
37	Hlavní pokladní kniha	1907 - 1910	K 26	
38	Účetní kniha pokladniční	1895 - 1905	K 27	
39	Účetní kniha pokladniční	1905 - 1909	K 28	
40	Účetní kniha pokladniční	1909 - 1912	K 29	
41	Účetní kniha pokladniční	1917 - 1918	K 30	
42	Kniha členských příspěvků	1909 - 1912	K 31	
IV. Ostatní materiál				
43	Novinové výstřižky celostátních i regionálních periodik	1927 - 1930		5
	Novinové výstřižky celostátních i regionálních periodik	1931 - 1933		6
44	Výtisky Oznamovatele místního odboru ČOB v Plzni (5 ks)	1920 - 1938		6
45	Propagační materiály ČOB (mj. hlavičkové dopisnice, agitační tiskopisy, pozvánky na zábavy, prospekty, 1 fotografie)	1911 - 1938		6

Název archivní pomůcky:	Československá obchodnická beseda v Praze, místní odbor pro Plzeň a okolí
Značka fondu:	ČOB Plzeň
Časový rozsah fondu:	1890 - 1939
Počet inventárních jednotek:	45
Počet evidenčních jednotek:	37 (31 knih v 8 nečíslovaných kartonech, 6 kartonů spisů)
Rozsah fondu v bm:	1,68
Místo uložení fondu:	Státní oblastní archiv Plzeň Sedláčkova 44
Stav ke dni:	7. 4. 2005
Fond uspořádal a inventář zpracoval:	PhDr. Karel Řeháček
Počet stran:	17
Počet exemplářů:	4
Pomůcku schválil:	PhDr. Petr Mužík 30. 9. 2005, č. j. SOAP/00-2665/05